

Majandus- ja taristuministri määruse „Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded maagaasiga varustamisel“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Vastavalt hädaolukorra seaduse (edaspidi *HOS*) § 37 lõikele 2 korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oma valitsemisalas oleva maagaasi varustamise toimepidevuse. *HOS*-ist tulenevalt loetakse elutähtsaks teenuseks teenust, millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenuse toimimist. Elutähtsat teenust käsitatakse tervikuna koos selle toimimiseks vältimatult vajaliku ehitise, seadme, personali, varu ja muu sellisega. *HOS*-i § 2 lõige 5 sätestab, et elutähtsa teenuse toimepidevus on elutähtsa teenuse osutaja järjepideva toimimise suutlikkus ja järjepideva toimimise taastamise võime pärast katkestust.

Elutähtsate teenuste kirjeldus ja toimepidevuse nõuete regulatsiooni eesmärk on tugevdada ja suurendada elutähtsate teenuste toimepidevust. Toimepidevuse oluliseks osaks on sätestada nõuded teenuse tasemele ning valmisolekule osutada teenust ka teiste elutähtsate teenuste katkestuse korral. Määrusega sätestatakse teenuse katkestuse lubatud aeg ja teenuse taastamise korraldus. Toimepidevuse oluliseks osaks on teenuse taastamise võime pärast katkestust ning seetõttu peab teenuse osutaja planeerima ressursivajadusi ja ressurside asendamise või täiendava kaasamise võimet tavaolukorrast erinevates olukordades. Küll aga ei ole ka kõige edukama riskijuhtimise juures protsessid kunagi sajabrotsendiliselt kaitstud. Paratamatult võib tekkida puudujääke rahastamises, mehitamises ja varustamises või muid negatiivseid kõrvalekaldeid teenuse eesmärgi- ning plaanipärasel osutamisel. Kõrvalekaldeid võivad põhjustada kas prognoositavad või ootamatud sündmused. Seetõttu on oluline pidevalt hinnata teenuseosutaja üksikute komponentide võimekusi ning nende toimimist nii igapäevaselt kui ka kriisi korral.

Määruses sätestatakse tingimused, millal on tegemist elutähtsa teenuse ulatuslikust või raskete tagajärgedega katkestusest põhjustatud hädaolukorraga, ja tingimused ennetavatele tegevustele.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakonna nõunik Regina Rass (e-post: regina.rass@mkm.ee, tel: 625 6479). Õigusliku analüüsi tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Anne-Ly Normak (e-post: anne-ly.normak@mkm.ee, tel: 7153403) ja keeleteoimetuse Kristiane Liivoja (e-post: kristiane.liivoja@mkm.ee, tel: 625 6370).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eesmärk. Määruse eesmärk on anda ülevaade sellest, mida peetakse silmas konkreetse elutähtsa teenuse all ning millised on riigi seisukohast nõuded teenuste järjepidevale toimimisele, teenuse katkestuse ennetuseks ning teenuste taastamise võimele. Elutähtsa

teenuse kirjeldus peab võimaldama määrata ja selgeks teha, mis teenuse osad on vajalikud elanikkonna esmavajaduste rahuldamiseks hädaolukorras.

Paragrahv 1 sätestab määruse reguleerimisala.

Paragrahv 2 sätestab maagaasiga varustamise teenuse kirjelduse ja lõikes 1 tuuakse välja, mida tähendab maagaasiga varustamine kui elutähtis teenus ja kes on maagaasiseaduse mõistes elutähtsa teenuse osutajad. Lõige 2 sätestab eeldused, mida on vaja maagaasiga varustamisel elutähtsa teenuse tagamiseks.

Paragrahv 3 lõige 1 kehtestab nõuded maagaasiga varustamise tasemele ja valmisolekule osutada teenust teiste elutähtsate teenuste katkestuse korral. Maagaasiga varustamise teenuse tagamiseks on vajalik piisav kogus maagaasi, selle ülekandmiseks vajaliku rõhu olemasolu ning katkematu võrgu toimimine. Lisaks koostab elutähtsa teenuse osutaja maagaasiseaduse mõistes ennetava tegevuskava gaasi varustuskindlust mõjutavate riskide vähendamiseks ja gaasi tarnehäiretega toimetuleku kava. „Hästi toimiva gaasi siseturu seisukohast on oluline, et gaasivarustuse kindluse kaitsmiseks võetud meetmed ei moonutaks põhjendamatult konkurentsi ega gaasi siseturu tõhusat toimimist“, märgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2017/1938, 28. oktoober 2017, milles käsitletakse gaasivarustuse kindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 994/1938. Lisaks märgitakse, et „Tarnehäiretega toimetulekuks on vaja piisavat ja mitmekesist gaasiinfrastruktuuri liikmesriikides ja liidus tervikuna, mis hõlmab eelkõige uut gaasiinfrastruktuuri, mis ühendab praeguseid isoleeritud gaasivõrke nende naaberriikidega“ (preambuli punkt 14).

Paragrahv 3 lõikega 2 kehtestatakse elutähtsa teenuse osutajale nõuded, mida peab maagaasiga varustaja välja tooma toimepidevuse plaanis: avariolukorras tegutsemise kord, ettevõtja tegutsemise kord hädaolukorras ja eriolukorras, D-kategooria gaasitorustiku avariolukorras tegutsemise kord ja gaasijaotusjaamade avariikorras tegutsemise kord. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kui elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus hädaolukorraseaduse (HOS) § 36 lõige 1 punkti 2 mõistes kontrollib maagaasiga varustaja poolt koostatud toimepidevuse plaani ja kooskõlastab selle ainult juhul, kui määruses ettenähtud tegutsemise korrad on piisavalt kirjeldatud. Toimepidevuse plaani koostamise nõue tuleb elutähtsa teenuse osutajale HOS § 39 lõikest 1 ja Siseministeerium on välja töötanud ning avaldanud juhendmaterjali toimepidevuse plaani koostamiseks. Lõikes 2 sätestatud nõuete nimekiri ei ole lõplik ja iga maagaasiga varustaja antud määruse mõistes võib seda nimekirja vastavalt oma veendumusele laiendada.

Paragrahv 3 lõige 3 sätestab, et teiste elutähtsate teenuste katkestuse korral juhindub elutähtsa teenuse osutaja maagaasiga varustamisel sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud tegevuskavadest.

Paragrahv 4 sätestab nõuded maagaasiga varustamise teenuse katkestuse ennetuseks. Lõikes 1 sätestatud tarnehäiretega toimetuleku kava peab sisaldama ennetavat tegevuskava gaasi varustuskindlust mõjutavate riskide vähendamiseks. Ennetavas tegevuskavas loetletakse olulisuse järjekorras, mille aluseks on kriitilise tegevuse olulisus ja stsenaariumi riskiklass. Oluline on, et iga loetletud meetme kirjeldusest nähtuks, mis on selle rakendamise eesmärk ja oodatav mõju. Meetme mõiste alla kuuluvad kõik tegevused, mida riskianalüüsis tuvastatud riskide maandamiseks ette võetakse, sh tegevused sõltuvuse vähendamiseks teistest elutähtsatest teenustest, olulistest lepingupartneritest, tarnijatest ja infosüsteemidest. Nendeks

võivad olla näiteks tehniliste süsteemide, lepingute, personali ja muude teenuste osutamiseks oluliste vahendite dubleerimine, muude võimalike lahenduste kasutamine või vajalike vahendite varu soetamine. Gaasi varustuskindlust mõjutavate riskide vähendamise ennetav tegevuskavas peab määrama kindlaks läbi riskihindamise varustuskindlust mõjutavate riskide ennetamiseks või leevendamiseks kasutatavad meetmed, et tagada Eesti tarbijate gaasiga varustamine raskete ilmastikutingimuste ja võimaliku tarnehäire korral.

Ennetavate meetmete osas peab välja tooma ennetavad tegevused gaasi tarnehäirete ja infrastruktuuri häire korral. Lõige 2 sätestab, et maagaasiga varustamise tarnehäirete korral peab maagaasiga varustaja tagama täiendava gaasitarne.

Paragrahv 5 tuuakse välja, et maagaasiga varustamise kui elutähtsa teenuse katkestuse lubatud aeg on kehtestatud maagaasiseaduse § 26¹ lõikes 5. Selle kohaselt ei tohi rikest põhjustatud gaasivarustuse katkestuse järjestikune kestus olla pikem kui 72 tundi ja aastane summaarne katkestuse kestus pikem kui 130 tundi. Katkestuse kestuse üle peab arvestust võrguettevõtja.

Paragrahv 6 sätestab, et maagaasiga varustamist kui elutähtsa teenuse taastamist korraldab elutähtsa teenuse osutaja ja ta peab lähtuma toimepidevuse plaanis väljatoodud prioriteetidest. Toimepidevuse plaanis peab maagaasiga varustaja kirjeldama ja põhjendama, mille alusel on koostatud prioriteetsete objektide nimekiri. Kindlasti tuleb kirjeldada, missugused on need objektid, mille puhul on teenuse katkemise tagajärjed nii ulatuslikud, et sellega võib kaasneda oht inimestele, kuidas tagatakse teiste gaasiga varustamise teenusest sõltuvate elutähtsate teenuste taastamine.

Paragrahv 7 sätestab, et tingimused, mille puhul on tegemist elutähtsa teenuse ulatuslikust või raskete tagajärgedega katkestusest põhjustatud hädaolukorraga, mille lahendamist korraldab elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus, on seatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010 (OJ L 280, 28.10.2017, p. 1–56). Artikkel 11 lõige 1 punkt c sätestab, et gaasitarne hädaolukorra tase on see, kui esineb erandlikult suur gaasinõudlus, märkimisväärne tarnehäire või tarneolukorra muu märkimisväärne häire ning kui turumeetmed ei taga piisavat gaasivarustust, mistõttu tuleb täiendavalt kasutusele võtta mitteturupõhised meetmed, et kindlustada eelkõige kaitstud tarbijatele.

Paragrahv 8 sätestab hädaolukorrast või selle ohust teavitamise kohustuse maagaasiga varustamisel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Määruse sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ning mõju majandusele on kaudne, kuivõrd sellega täpsustatakse elutähtsa teenuse nõuete sisu maagaasiga varustamise tagamiseks ning esitatakse täiendavad toimepidevuse nõuded. Samuti ei kaasne määruse jõustumisel mõjusid elu- ja looduskeskkonnale. Suurem osa nõuetest on

kajastatud elutähtsa teenuse osutaja elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis ja plaanis. Määrus täpsustab kohustused parema tegutsemisvõimekuse tagamiseks elutähtsa teenuse osutamisel. Samuti kehtestatakse määruses teenuse katkestuse lubatud ajad ning kriteeriumid, mille täitmisel tekib elutähtsa teenuse ulatuslikust või raskete tagajärgedega katkestusest põhjustatud hädaolukord. See annab avalikkusele selgemad põhimõtted elutähtsa teenuse toimimisest ning elutähtsa teenuse osutajale pandud kohustustest.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele puudub.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seotud tegevused, mis ei kajastu antud määruses, kajastuvad elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse plaanis. Määruse rakendamine ei vaja olulisi täiendavaid tegevusi ega oluliste täiendavate kulude tegemist maagaasiga varustamisel.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumile ja Siseministeeriumile.

Kadri Simson
majandus- ja taristuminister